

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Sárík Attila főügyész helyettes által képviselt Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség (cím) felperesnek, a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nagy András ügyvéd, cím) által képviselt név Bank Zártkörűen működő Részvénytársaság (cím) alperes ellen, általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2007. május 30. napján meghozott, 15.G.40.441/2006/26. számú ítélete ellen, a felperes részéről 27., míg az alperes részéről 28. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az alperes 2005. június 30. napja és 2006. május 21. napja között alkalmazott általános szerződési feltételei

3.B. pontja „adókártya fénymásolata, bankszámlakivonat, közüzemi számla fénymásolata, három utolsó bankszámla másolata” szövegrészének;

a 14. pont „A szerződés futamideje során az Ügyfél egy alkalommal élhet részleges előtörlesztéssel.” szövegrészének;

a 22. pontjából a „hitelező döntése alapján” szövegrésznek, a „kifizetésre kerülhet” szövegrészből a „-het” feltételes mód jelének, továbbá az „illetve részleges vagy teljes előtörlesztésre fordítható” szövegrészének;

a 23.B. pont „A biztosított ... hozzájárul ahhoz, hogy (i) a biztosítási szerződés kedvezményezettje a T. cég legyen.”; „(ii) a biztosítók a biztosítási szolgáltatás

teljesítésével összefüggő - személyes és egészségi állapotával, hitelszerződésével kapcsolatos - adatait beszerezzék, nyilvántartsák, valamint egymásnak és a Tecnicredito részére átadják, egyúttal felmenti az ezen adatokat kezelő intézményeket és személyeket (egészségügyi intézet, orvos, T. cég) titoktartási kötelezettségük alól"; „(a biztosítók informatikai felügyeletét végző ... P. A. nevű cég a nyilvántartott adatokba betekintsen, amely társaság megfelel az 1995. évi XCVI. törvény (Bit.) 48. § A-B. szakasza szerinti előírásoknak" szövegrészenek; a 23.D. pont „a biztosított kijelenti, hogy a nyilatkozat aláírása előtt a szerződőtől a Bit. 102. §-ában foglaltaknak megfelelő tájékoztatást megkapta" szövegrészenek; a 26. pont „ügyfél továbbá hozzájárul ahhoz, hogy ... adatait a Hitelező kizárólag tárolás céljából a Hitelező anyacégének P. országba továbbítsa" szövegrészenek; a 27. pont „és a Hitelszerződéssel kapcsolatos minden információt, adatot és dokumentumot a harmadik fél részére átadhat" szövegrészenek; a „Teljes Védelem" elnevezésű nyilatkozat 1.5. - 1.9. pontjainak és 2.1. pontja A alpontjának érvénytelenségét is megállapítja.

Az ÁSZF. 28. pontjának támadott rendelkezései, továbbá az opciós adásvételi szerződés 4., 5., 8. és 10. pontjai érvénytelenségének megállapítását mellőzi. Az ÁSZF. 29. pontja érvénytelenségének megállapítását az első mondat „az Ügyfélnek küldött felszólítás postára adását követő 8 munkanap elteltével" szövegrészt, valamint (i) pontja „vagy nem teljesíti teljes mértékben a Hitelszerződés rendelkezéseinek értelmében rá háruló bármely kötelezettségét" szövegrészt meghaladóan mellőzi.

Egyebekben az első fokú ítéletet azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az érvénytelenséget az alperessel 2005 június 30. napja és 2006 május 21. napja közötti időszakban szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal állapítja meg azzal, hogy a 2006. március 1. napját megelőzően megkötött és 2006 március 17-éig teljesített szerződéseket az érvénytelenség megállapítása nem érinti; továbbá az alperes a közzétételre 30 napon belül köteles.

Az alperes illetéktérítési kötelezettségét mellőzi.

Kimondja, hogy a felek az első és másodfokú perköltségeiket maguk viselik, továbbá a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében az alperes Hitelszerződés Általános Feltételei elnevezésű általános szerződési feltételének egyes kikötései, az opciós szerződés teljes konstrukciója és szabályozása, továbbá a „Teljes Védelem” elnevezésű hozzájáruló nyilatkozat egyes pontjai mint általános szerződési feltételek tisztességtelenségének és ezáltal semmisségének megállapítását kérte. Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen azért kérte a kereset elutasítását, mert álláspontja szerint hiányzik a felperes keresetösségi joga, másodlagosan pedig azért, mert vitatta a kikötések tisztességtelenségét.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította a Hitelszerződés Általános Feltételei elnevezésű általános szerződési feltételek 13. pont (i), (ii), (iii) alpontjai, 22., 23.D, 25., 28., 29., 30. pontja, továbbá az opciós adásvételi szerződés 4., 5., 8., 10. pontja egyes rendelkezései mindenkire kiterjedő hatállyal érvénytelenek. Az ezt meghaladó keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy a kikötések érvénytelenségének megállapítását saját költségére országos napilapban hozza nyilvánosságra. Tényként állapította meg, hogy az alperes gépjárművásárláshoz Fogyasztási Hitelszerződéseket köt ügyfeleivel. A Hitelszerződés Egyedi Feltételei elnevezésű blankettaszerződéshez mellékeli a Hitelszerződés Általános Feltételeit, egy „Teljes Védelem” elnevezésű nyilatkozatot, egy az Okmány Irodának címzett kérelmet, továbbá ugyancsak blankettaszerződésként alkalmazott egy Opciós Adásvételi Szerződést, Adásvételi Szerződést s Megbízási szerződést, valamint ezek általános szerződési feltételeit.

Az elsőfokú bíróság a felperes legitimációjával kapcsolatos alperesi kifogást azért találta alaptalannak, mert a felperes keresetét a Ptk. 209/B. § (1) bekezdésével egyezően az általános szerződési feltételek tisztességtelenségére hivatkozással kérte az érvénytelenség megállapítását. Kiemelte, hogy a keresetindítás jogát nem érinti, hogy a tisztességtelenség alátámasztására jogszabályba ütközésre hivatkozott. Nem vizsgálta az adásvételi és megbízási szerződést, mivel a felperes keresete ezzel kapcsolatban kérelmet nem tartalmazott csupán az opciós szerződési konstrukció és szabályozás érvénytelenségének megállapítására irányult. Érdemben vizsgálta azonban az opciós szerződés egyes általános szerződési feltételeit. Ennek 4. és 5. pontja tekintetében tévesnek minősítette a felperesi hivatkozást a 18/1999. (XI.5.) Kormányrendelet 2. § a) pontjára, ugyanakkor a 4. pontot azért találta tisztességtelennek, mert az lehetővé teszi a vételi nyilatkozat és a felmondás együttes megtételét, ami elzárja a fogyasztót a felmondás esetén őt megillető teljesítéstől. Azért is tisztességtelen ez a kikötés, mert a biztosíték felhasználása csupán a hitelező egyoldalú érdekét, követelésének kielégítését szolgálja. A gépjármű átadásának az ÁSZF. 5. pontjában meghatározott 24 órás határidejét ésszerűtlenül rövidnek minősítette, és utalt arra, hogy az átadás-átvétel körülményei is tisztázatlanok. Mindezekre figyelemmel e két pont kikötéseit a 2006. március 1. napját megelőzően hatályban volt Ptk. 209. § (3) bekezdése [helyesen 209/B. § (1) bekezdés], illetve az azt követően hatályos Ptk. 209/B. § (1) bekezdése [helyesen 209. § (1) bekezdés] alapján tisztességtelennek minősítette, mivel azok a felek jogait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztóra hátrányosan határozták meg.

Az opciós szerződés 4. és 10. pontja, valamint az általános szerződési feltétel 28. és 29. pontjának a kézbesítésre vonatkozó részeit a 18/1999. Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjába ütközőként azért minősítette tisztességtelennek, mert az értesítés kézbesítését anélkül vélelmezi, hogy előírná kézbesítési tanúsítvány alkalmazását, ami a bizonyítási nehézségek miatt az adós számára hátrányos. Álláspontja szerint az ÁSZF. 22. pontjának az a kikötése, amely a biztosítási szolgáltatásnak a fizetési késedelmek miatti levonások után fennmaradó részének hova fordításáról rendelkezik, a rendelet 1. § (1) bekezdés f) és j) pontja alapján azért tisztességtelen, mert korlátozza, illetve kizárja a fogyasztó lehetőségét arra, hogy szerződéses kötelezettségeit beszámítással szüntesse meg.

Úgy foglalt állást, hogy az ÁSZF. 23.D. és 25. pontjából hiányzik annak lehetősége, hogy a fogyasztó a szerződési feltételeket kifejezetten elfogadja. Emiatt e kikötések tisztességtelenek. Ugyanakkor ezek a feltételek az aláírás következtében ráutaló magatartással elfogadottnak minősülnek, és ez utóbbi körben a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

Az ÁSZF. 29. pontjának kikötéseit azért minősítette tisztességtelennek a kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) és d) pontjai alapján, mert nem határozza meg, hogy a hitel visszafizetése mikor forog veszélyben, és ennek megítélését a hitelezőre bízta. Emellett az egyéb szerződésszegés fogalmát sem határozza meg, s ezáltal fontos, felmondáshoz vezető körülmények tekintetében kizárólag az alperest hatalmazza fel a szerződés értelmezésére.

Az ÁSZF. 30. pontját a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja, valamint 2. § d) pontja alapján amiatt minősítette tisztességtelennek, hogy az alperest a hitelszerződés, valamint a hiteldíj egyoldalú módosítására hatalmazza fel.

Az ÁSZF. 13. pontja tisztességtelenségét azért állapította meg, mert egyrészt nem ad lehetőséget a hiteldíj arányos csökkentésére a futamidő $\frac{1}{4}$ -ének eltelte előtti előtörlesztés esetén, másrészt az ezt követő előtörlesztés esetén sem csökkenti a hátralévő futamidővel arányosan a hiteldíjat. Emellett azért is tisztességtelennek e pont kikötései, mert a hiteldíj csökkentése mértékének alapját nem mutatják be, illetve a rediszkontálásból eredő kárt és a kamatjövedelemből elmaradt hasznot az alperesnek csökkentenie kellene az ismételt hitelkihelyezésből várható nyereséggel.

Az ÁSZF. 23.B. pont (iii) alpontja és az ÁSZF. 23.D. pont kikötéseit azért nem találta tisztességtelennek, mert „nem létező jogszabályra alapított jogok és kötelezettségek nem keletkezhetnek, így a szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek kiegyenlített elosztása sem bomlik meg.”

Az elsőfokú bíróság az általános szerződési feltételek további kikötései érvénytelenségének megállapítására azért nem látott lehetőséget, mert a felperes ezek tisztességtelenségének alátámasztására arra hivatkozott, hogy jogszabályba ütköznek. Álláspontja szerint az erkölcsi normák szerint az tisztességtelen, amit a jog megenged, ami jogellenes, annál a tisztességtelenség nem vizsgálható. Kiemelte, hogy jogszabályba ütközés okán bárki határidő nélkül hivatkozhat a semmisségre, ekként a joghatás kiváltására nem alkalmas szerződési kikötés a fogyasztóra nem lehet hátrányos.

Az ítélet ellen mind a felperes, mind az alperes fellebbezést terjesztett elő. A felperes fellebbezésében az ítélet részbeni megváltoztatását, az általános szerződési feltételek 3., 14., 17. pontja, 29. pont (iv) alpontja, 23. pontja, 23.B. (i)-(iii) alpontjai, 23.D. pontjának első két tagmondata, 26. és 27. pontjai; a Teljes Védelem elnevezésű általános szerződési feltétel 2. 1 pont a) alpontja és 1.5-1.9 pontjai, továbbá az opciós adásvételi szerződés 2., 3., 6., 7. és 9. pontjai tisztességtelenségének megállapítására irányuló keresete teljesítését kérte. Azért támadta az elsőfokú bíróság döntését, mert az általános szerződési feltétel jogszabályba ütköző kikötései tisztességtelenségének megállapítására nem látott lehetőséget. Hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság 1/1983. sz. GKT-PKT közös állásfoglalására, mely szerint az általános szerződési feltételekben használt tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítására akkor is lehetőség van, ha e feltételek közül egyesek semmissek is. E támadott kikötések érvénytelenségének bírósági deklarálása oszthatja el ugyanis a kikötés hatályosulása körüli kételyt. Az ÁSZF.-nek a fogyasztó személyes adatai kezelésével, azok más rendelkezésére bocsátásával kapcsolatos 3.B., D. pontjai, 23.B. (ii) alpontja, 26., 27. pontjai, valamint a Teljes védelem 1.5-1.9 pontjai azért tisztességtelenek, mert az adatkezelés nem a szerződéses célhoz kötődik. Az ÁSZF. 14. pontja jogszabálysértően korlátozza a fogyasztó előtörlesztési jogát. A 23.B pont (iii) alpontja és 23.D. pontja első két tagmondata tekintetében arra hivatkozott, hogy az ezekben megjelölt, hatályon kívül helyezett jogszabályokra való utalás egyrészt azért tisztességtelen, mert az alperes az általános szerződési feltételeket nem módosította, másrészt pedig azért, mert a felhívott jogszabályok mögött már nincs szabályozás, így a fogyasztó nincs tisztában azzal, hogy mely szabályoknak kell megfelelnie az adatait kezelő biztosítónak. Az ÁSZF. 17. pontja és 29. pont (iv) alpontja azért tisztességtelen, mert a többi hitelező érdekének védelmét jelentő zálogjogi rendelkezések megkerülését szolgálják. Az Opciós Szerződés 2., 3., 6., 7., és 9. pontjának tisztességtelenségét azért kérte megállapítani, mert ezek az elsőfokú bíróság által érvénytelennek minősített sarkalatos pontokkal összefüggő, a tényleges végrehajtás módját meghatározó szabályok is tisztességtelennek minősülnek. Emellett a hatályban maradt rendelkezések önmagukban végrehajthatatlanok is.

Az alperes a fellebbezésében az opciós adásvételi szerződés 4. pont utolsó mondata és 10. pont utolsó mondata tisztességtelenségét megállapító rendelkezés kivételével az ítélet megváltoztatását, ezt meghaladóan a kereset teljes elutasítását kérte. Elsődlegesen azért támadta az elsőfokú bíróság döntését, mert azt végrehajthatatlannak minősítette. Álláspontja szerint ugyanis arra figyelemmel, hogy az elsőfokú bíróság a többször módosított általános szerződési feltételek közül csupán a felperes által becsatolt, 2005 június 1. és 2006 január 31. között alkalmazott feltételeket vizsgálta, ugyanakkor nem határozta meg, hogy mely időszakban alkalmazott általános szerződési feltételek tisztességtelenségét mondja ki, nem lehet tudni, mely általa kötött szerződésekre terjed ki az ítélet hatálya. Emellett kifogásolta az egyes szerződési kikötések tisztességtelenségének megállapítását. Álláspontja szerint az ÁSZF. 13. pontja azért nem tisztességtelen, mert a kamatláb 80 %-os diszkontálása igen nagy kedvezmény. A futamidő 1/4-éig terjedő előtörlesztés kizárását azzal indokolta, hogy csak ebben az esetben nem

veszteséges a szerződés. Kiemelte, hogy a szerződés megkötése és teljesítése olyan költségekkel jár, amelyeket a fogyasztók a kamatban és kezelési költségben térítenek számára. Az előtörlesztésből adódó kára részben ezekből a költségekből, részben pedig az elmaradt kamatbevételből származik. Amennyiben e költségeit nem hárítaná át a fogyasztókra, úgy azok az ő terhére gazdagodnának. Hivatkozott a 87/102. EGYK irányelv 8. cikkelyére, mely szerint jogában áll a fogyasztóra terhelni az előtörlesztéssel kapcsolatosan keletkezett méltányolható költségeit és kárát. Az ÁSZF. 22. pontja tisztességtelenségének megállapítását azért kifogásolta, mert a kölcsön fedezetének csökkenése esetén jogosulttá válik a kölcsönszerződés felmondására, így e rendelkezés célja, hogy a felmondás elkerülhető legyen az által, hogy a csökkenő értékű fedezetért kapott kártérítés a követelés csökkentésére kerüljön felhasználásra. Hangsúlyozta, hogy a fogyasztó beszámítási lehetősége csupán akkor nyílik meg, ha ez az elszámolás megtörtént és a biztosítási összegből fennmaradó rész mutatkozik, ez esetben viszont az ÁSZF. alapján sincs elzárva a fogyasztó attól, hogy előtörlesztés útján beszámítsa a neki járó többletet a fennmaradó tartozásába. A 22. pont rendelkezései egyébként a fogyasztó számára ugyanolyan jogkövetkezménnyel járnak, mintha maga választaná a beszámítás lehetőségét. Az ÁSZF. 23.D. pontja a bizonyítási teher szempontjából nem eredményez változást ahhoz képest, mintha külön okiratban nyilatkozik a szerződő a biztosítási feltételek elfogadásáról. A kifejezett nyilatkozatát ugyanis a támadott pont is tartalmazza. A szerződési feltételeket elfogadó nyilatkozat megtételének módja nem befolyásolja a bizonyítási teher alakulását. Azonos indokok mellett ugyancsak nem eredményezi a bizonyítási teher megfordulását az ÁSZF. 25. pontjába foglalt nyilatkozat sem. Ezen kívül a fogyasztó az általános szerződési feltételek minden oldalát aláírja, így nem kétséges, hogy azokat megismerhette-e. Az ÁSZF. 28. pontja arra az esetre tartalmaz rendelkezéseket, ha a fogyasztó a részére küldött értesítés közlését vagy az által hiúsítja meg, hogy lakcímváltozását nem jelentette be, vagy egyéb módon lehetetleníti el a kézbesítést. E rendelkezések mellett is az alperes terheli annak bizonyítása, hogy a hozzá bejelentett címre küldte az értesítést, illetőleg az ügyfélnek felróható okból nem lehetett kézbesíteni. A fogyasztó felróható magatartásának jogkövetkezményeit megállapító rendelkezés ezért nem tisztességtelen. Az ÁSZF. 29. pontja tisztességtelenségét azért vitatta, mert álláspontja szerint a Ptk. 525. §-a nem követeli meg a felmondást megelőzően az előzetes tájékoztatást. Az alperes csupán felszólításra kötelezi magát, de ahhoz semmilyen jogkövetkezményt nem kíván fűzni, hogy az ügyfél azt megkapja-e vagy sem. Ezáltal a felmondás hatályosulása a felszólítás átvételétől független. A felmondás hatályosulásának ugyanis két feltétele van, a felszólítás küldése és legalább nyolc nap a felszólítás elküldése és a felmondás közlése között. Ennek az időtartamnak a megtartását az alperesnek kell bizonyítania. E szerződési rendelkezés a fogyasztókra semmilyen bizonyítási terhet nem tartalmaz. A 29. pont (iii) alpontja nem jogosítja fel az alperest a szerződési feltétel egyoldalú értelmezésére, csupán arra, hogy mérlegelje, a szerződésszegés veszélyezteti-e a hitel visszafizetését vagy sem, ezért ez a kikötés sem tisztességtelen. Ugyancsak nem tisztességtelen a bármely egyéb szerződéses kötelezettség súlyos megszegésére alapított felmondás lehetővé tétele sem, mivel ez nem biztosít az alperes részére korlátlan felmondási jogot. Mivel az ÁSZF. 30. pontja nem jogosítja

fel az alperest a szerződési feltétel egyoldalú értelmezésére, azt nem lehet tisztességtelennek minősíteni. Rámutatott, hogy az opciós szerződés 4. pontja tekintetében az ítélet rendelkező része és indokolása nincs összhangban. Az opciós szerződés 5., 8. és 10. pontjának tisztességtelenségét is vitássá tette. Emellett külön sérelmezte, hogy nagyobb arányú pernyertessége ellenére perköltség fizetésére kötelezte az elsőfokú bíróság.

A peres felek fellebbezési ellenkérelme az első fokú ítélet helybenhagyására irányult az ellenérdekű fél fellebbezése által érintett körben.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezések részben megalapozottak.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a jogvita elbírálásához szükséges körben helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetéseivel azonban az ítéltábla nem maradéktalanul értett egyet.

Az alperes alaptalanul sérelmezte fellebbezésében a felperes aktív perbeli legitimációjának hiányát. Az elsőfokú bíróság e tekintetben helyesen foglalt állást. Az ítéltábla az e körben felhozott indokait csupán annyival egészíti ki, hogy a 2006 február 28. napjáig terjedő időszak tekintetében a felperes aktív perbeli legitimációját a Ptk. 209. § (2) bekezdésének felhatalmazása, míg a 2006 március 1-jét követő időszak vonatkozásában a 209/B. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet (Ptké II.) 5. § a) pontja alapozza meg.

Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a jogszabállyal ellentétes kikötések érdemi vizsgálatára azért nem látott lehetőséget, mert azok semmisek. Helyesen hivatkozott rá a felperes a fellebbezésében, hogy a Legfelsőbb Bíróság GKT-PKT 1/1983. számú közös tanácselnöki állásfoglalásában olyan útmutatást adott, mely szerint az általános szerződési feltételek megtámadása esetén a bíróságnak a sérelme kikötés érvénytelenségét akkor is meg kell állapítania, ha a kikötés semmis. Ezért az ítéltábla - a Pp. 253. § (3) bekezdése által biztosított jogkörében - e jogcímet annak ellenére érdemben bírálta el, hogy ennek megalapozottságát az elsőfokú bíróság nem vizsgálta.

Elöljáróban a Fővárosi Ítéltábla egyrészt azt hangsúlyozza, hogy az általános szerződési feltételek e megtámadása szempontjából egyaránt releváns a 2006 március 1-jét megelőző, illetve azt követő időszak, ezért a kereset elbírálásánál egyaránt alkalmazni kellett mindkét időszakban hatályos szabályokat. Másrészt arra kíván rámutatni, hogy a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet rendelkezései annyiban alkalmazhatók a támadott általános szerződési feltételekre, amennyiben az alperes a szerződést a Ptk. 685. § d) pontjában meghatározott fogyasztóval kötötte. Az alperes által kötött ügyletek „Fogyasztási Hitelszerződés” elnevezéséből következően a hitelszerződéseket adósként fogyasztók kötötték, így az ítéltábla az

egyes támadott kikötések tisztességtelenségének megítélésénél a hivatkozott kormányrendelet rendelkezéseit is irányadónak tekintette.

A felperes keresetében az ÁSZF. 3.B. pontja által a hitelfolyósításhoz előírt okmányok közül a személyi igazolvány, adókártya, közüzemi számla fénymásolata, bankszámlakivonat, továbbá 3 utolsó bankszámla másolata megkövetelését jogszabályba ütközőként minősítette tisztességtelennek.

Az ÁSZF. által megkövetelt okiratok benyújtása részben az adósok személyazonosságának kétségtelen megállapítását, részben a szerződésszegés esetén folytatandó eljárásokhoz szükséges adatok beszerzését célozza. Az ítéltábla álláspontja szerint az e célt valóban szolgáló okiratok másolatának megkövetelése nem tisztességtelen, mivel azok a folyósított hitel megtérülési kockázatát hivatottak kizárni, de legalábbis csökkenteni. Az ítéltábla egyetértett a felperes fellebbezés kiegészítésében kifejtett álláspontjával, mely szerint a jogszabálysértő adatkezelés és adattovábbítás - az ezt lehetővé tevő kikötések Ptk. 200. § (2) bekezdésén alapuló semmiségén túl - egyben joghátrányt is jelentenek a fogyasztók számára. A fenti célból beszerzett adatok kezelése csupán a szükséges körben nem minősíthető tisztességtelennek. Helyesen hivatkozott arra a felperes, hogy a közüzemi számla vagy a bankszámlakivonat fénymásolatának kezelése szükségtelenül sérti a fogyasztók személyhez fűződő jogait, mivel az alperes a másolatok őrzése révén olyan személyes adatok birtokába is kerül, amelyek a hitelszerződés céljával, illetve az alperesnek a szerződésszerű teljesítéshez fűződő érdekével összefüggésbe nem hozhatók.

Az ÁSZF. 3.B. pontjában felsorolt és a keresetben támadott okiratok közül kizárólag a személyi igazolvány olyan, amely másolatának kezelése e célokat szolgálja, mivel ez alkalmas az adós személyazonosságának igazolására. Ugyanakkor nem tartalmaz további személyes adatokat, amelyek kezelése ne kötődne annak céljához, a hitelezés biztonságának elősegítéséhez, ez által nem minősül jogosulatlan adatkezelésnek. Az ítéltábla ugyanis a fogyasztó arcképét sem minősítette szükségtelenül kezelt személyes adatnak. A fogyasztók arcképének rendelkezésre állása ugyanis arra az esetre jelent biztosítékot, illetve némi megtérülési esélyt az alperes számára, ha sérelmére hamisított személyigazolvánnyal követ el valaki hitelezési csalást.

Helyesen hivatkozott arra a felperes a fellebbezésében, hogy az adókártya, a bankszámlakivonatok és a közüzemi számlák nem szükségesek a személyi azonosság megállapításához és azokon szereplő adatok a hiteljogviszonnyal nem hozhatók összefüggésbe. Amennyiben az alperes a személyi igazolványt egyedüli okiratként nem találja elégségesnek a hitelígénylő személyazonosságának megállapításához, úgy az adatvédelmi célokkal összeegyeztethető az lenne, ha másik fényképes igazolvány bemutatását, illetve másolatának csatolását írná elő.

Az ÁSZF. 3.C. pontja a forgalmi engedély mindkét oldalának fénymásolatát követeli meg. A felperes alaptalanul támadta ezt a szerződési kikötést, mivel a forgalmi engedély az adósnak kizárólag a személyi igazolvány alapján egyébként is az alperes birtokába került, és a fentiek szerint jogszerűen kezelt személyes adatait, továbbá a hitel fedezetéül szolgáló gépkocsi adatait tartalmazza. Ez utóbbiak - a műszaki adatokat nem tekintve - a gépkocsi azonosításához szükségesek, amelyek

kezelése a jármű fedezeti jellegére figyelemmel, a kölcsönszerződéssel összefüggésbe hozhatók, ezért nem jogosulatlan.

Mindezekre figyelemmel, az ítéletábra megállapította, hogy az ÁSZF. 3.B. pontjából az adókártya fénymásolata, bankszámlakivonat, közüzemi számla fénymásolata és 3 utolsó bankszámla másolata szövegrész, a 2006 március 1. napját megelőzően hatályos Ptk. 209/B. § (1) bekezdés, illetve az azt követően hatályos 209. § (1) bekezdés alapján tisztességtelen. A 3.B. pontnak a személyi igazolvány fénymásolata szövegrésze, valamint a 3.B. pont a fenti rendelkezések alapján nem minősül tisztességtelennek.

Az általános szerződési feltétel 13. pontja (i)-(iii) alpontjainak az előtörlesztés esetén alkalmazandó kamat mértékére, az előtörlesztés részleges kizárására és a hátralévő tőkeösszeg és törlesztő részlet újrakalkulálására vonatkozó érvénytelennek minősítését alaptalanul sérelmezte az alperes. A hitel jogviszonyokra is irányadó Ptk. 292. § (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a jogosult a lejárat előtti törlesztést is köteles elfogadni, ilyenkor a teljesítés és a lejárat közötti időre kamat vagy kártalanítás nem jár. A feleknek az ilyen kamatra vagy kártalanításra vonatkozó megállapodása - jogszabály engedélye hiányában - semmis. Az alperes által a fellebbezésében felhívott 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) a Ptk. rendelkezéseihez képest speciális, ezért azokat megelőző rendelkezést e körben nem tartalmaz. A Hpt. 214. § (1) bekezdése a Ptk. idézett rendelkezése első fordulatával megegyező tartalmú, míg a (2) bekezdés a hiteldíj arányos csökkentését írja elő, ám nem teszi lehetővé sem a kiesett kamat, sem egyéb kártérítés felszámítását. Az alperes a fellebbezésében maga adta elő, hogy a kamat diszkontálásánál, illetve a futamidő 1/4-ét megelőző előtörlesztések esetében az e fölötti fizetési kötelezettség előírásánál arra volt figyelemmel, hogy a - részben a kieső kamatbevételeiből származó - kára ily módon térül meg. A Ptk. és a Hpt. rendelkezéseinek egybevetéséből az következik, hogy az ügyleti kamat bizonyos hányadát kártérítésként sem követelheti a hitelező. Az ugyan nem vitatható, hogy az alperes szerződéskötéssel felmerülő költségei megtérítésére az ügyleti kamat és kezelési költség szolgál, továbbá az előtörlesztéssel - a szerződéskötéskor nem kalkulált - többletköltségei merülnek fel. Ez azonban nem a kamat egy részére, hanem a költségek ún. stornó díj formájában történő megtérítésére jogosítja. Ilyen stornó díjnak a felszámítása nem, viszont előtörlesztés esetére az ügyleti kamat egy részének - a futamidő első negyedében pedig egészének - felszámítása tisztességtelen a 2006 március 1-ét megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel az (1) bekezdés alapján; illetve az azt követően hatályos Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján.

Az előtörlesztés a hitelszerződést nem módosítja, mivel sem a szerződés tartalmát, sem a kötelezettségvállalás jogcímét nem változtatja meg [Ptk. 240. § (1) bekezdés]. Ezáltal az alperes számára egyoldalú, tisztességtelen előnyt jelent az előtörlesztés alkalmának felhasználása arra, hogy olyan körülmények alapján - amelyek egyéb esetben nem szolgálnak a hátralévő tőkeösszeg, illetve törlesztő részletek újrakalkulálására, az eredeti megállapodástól eltérve határozza meg az adós fennálló tartozását, s ezt vegye az előtörlesztés számításánál alapul.

Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy az ÁSZF. 13. pont (i)-(iii) alpontjai érvénytelenek.

Az ÁSZF. 14. pontjának az a rendelkezése, amely kizárólag egy alkalommal teszi lehetővé a részleges előtörlesztést az adós számára, a Ptk. 292. § (2) bekezdésével, valamint a Hpt. 214. § (1) bekezdésével ellentétes, ezáltal a Ptk. 2006. március 1-jét megelőzően hatályos 209/B. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel, az (1) bekezdés alapján, illetve az ezt követően hatályos 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen, ezért az ítéltábla e kikötés érvénytelenségét a korábban hatályban volt 209. § (3) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 209/B. § (3) bekezdése alapján megállapította.

A felperes fellebbezésében az ÁSZF. 17. pontjának azt a rendelkezését, mely szerint az ügyfél elismeri, hogy a gépkocsi további jelzáloggal való terhelése szigorúan tilos, azért minősítette tisztességtelennek, mert korlátozza a fogyasztó rendelkezési jogát, a gépkocsi kizárólagos rendeltetésévé azt teszi, hogy a kölcsönszerződés biztosítására szolgáló vagyontárgy legyen. Álláspontja szerint ezért e kikötés az opciós joggal együtt a zálogjogi szabályozás kikerülésére szolgál. Az ítéltábla nem értett egyet a felperes álláspontjával, mivel a Ptk. 114. § (2) bekezdésével összhangban, az alperesnek a gépkocsira vonatkozó jogai biztosítását szolgálja az elidegenítési és terhelési tilalom. A támadott általános szerződési feltétel a zálogjog szabályainak megkerülésére sem alkalmas. Továbbá az sem alapozza meg a kikötés tisztességtelenségét, hogy a 35/2000. BM. rendelet forgalmi engedély tartalmi elemei között nem sorolja fel az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzését. Mivel arra vonatkozó tilalmat sem tartalmaz a jogszabály, hogy ilyen bejegyzések a „hivatalos bejegyzés” rovatba kerüljenek, önmagában az, hogy a rendelet ennek lehetőségét külön nem említi, tiltásként nem értelmezhető.

Az ítéltábla hasonló okból nem minősítette tisztességtelennek az okmányirodához intézett blankettakérelem „a T. M. P. Részvénytársaságot megillető OPCIÓS JOGOT, ELIDEGENÍTÉSI ÉS TERHELÉSI TILALMAT, bejegyezni szíveskedjék” szövegrészt.

Ugyancsak nem találta tisztességtelennek az ÁSZF. 17. pontjába foglalt azon előírást, mely szerint a fogyasztónak haladéktalanul írásban értesítenie kell az alperest, amennyiben ellene bírósági vagy végrehajtási eljárás indult, vagy olyan körülményről szerez tudomást, amely jelentősen befolyásolja a pénzügyi feltételeit. A Ptk. 277. § (4) bekezdése a szerződés teljesítése körében együttműködési kötelezettséget ír elő a felek számára, az (5) bekezdése pedig kifejezetten azt teszi a felek kötelezettségévé, hogy a szerződést érintő lényeges körülményekről tájékoztassák egymást. A Ptk. 525. § (1) bekezdés b) pontja az adós vagyoni helyzetének romlását azonnali felmondási okként szabályozza, éppen ezért hitelszerződés esetén a szerződést érintő lényeges körülmény az adós teljesítőképessége. A fogyasztó vagyoni helyzetére nyilvánvalóan kedvezőtlen hatással van az ellene indult bírósági, illetve végrehajtási eljárás, aminek megismerése a hitelező alperes számára elengedhetetlen, az őt jogszabály alapján is megillető azonnali felmondás megfontolásához. Ezért az erre vonatkozó - a szerződő felet a Ptk. 277. § (4)-(5) bekezdései alapján egyébként is terhelő -

tájékoztatási kötelezettség kikötése nem minősül tisztességtelennek, mivel e kikötéseket az alperes a jogszabályi előírásoknak megfelelően határozta meg.

Tévedett abban az elsőfokú bíróság, hogy az ÁSZF. 22. pontjának a kártérítési összeg engedményezésére vonatkozó kikötése a fogyasztó beszámítási lehetőségét kizárja. Hitelszerződés alapján ugyanis a kölcsön folyósítását követően a fogyasztónak a hitelezővel szemben nem állt fenn követelése. Ennek révén hiányzik a követelések kölcsönössége, ami a beszámítás elengedhetetlen feltétele [Ptk. 296. § (1) és (2) bekezdés]. Az ítéltábla a támadott kikötés egészét emellett az engedményezés biztosítéki jellegére figyelemmel nem minősítette tisztességtelennek, mivel alapvetően összhangban áll a szerződő feleknek a hitelszerződés teljesítésére irányuló kölcsönös érdekével. Ez az összhang azonban csupán annak az összegnek az erejéig áll fenn, amelyet a kártérítés esedékességekor az alperes a fogyasztó hátralékaként tart nyilván. Nem egyeztethető azonban össze a fenti céllal az a rendelkezés, amely az alperes döntésére bízta a hátralékot meghaladó összegnek a hova fordítását. A szerződésből, illetve a szerződésre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből következően az adósnak nem kötelezettsége, hanem lehetősége az előtörlesztés. Ezáltal annak elhatározása az ő döntésétől függ. Mivel ez a rendelkezés a fogyasztónak a jogszabályon alapuló előtörlesztési jogát az engedményezett kártérítés tekintetében kötelezettséggé alakítja át, e szerződéses kikötés a Ptk. 2006 március 1-jét megelőzően hatályban volt 209/B. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel az (1) bekezdés alapján, továbbá a jelenleg hatályos Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen. Ezért az ítéltábla az ÁSZF. 22. pontjának a hitelező döntésére és az előtörlesztésre való felhasználásra vonatkozó szövegrészét, illetve a visszafizetést csupán lehetőségekre korlátozó toldalékot érvénytelennek nyilvánította.

Az ítéltábla az ÁSZF. 23. pontjának azt a kikötését, amely a hitelszerződés biztosítékaként biztosítási szerződés kötéséről rendelkezik, nem találta tisztességtelennek. Önmagában az a körülmény, hogy hitelszerződések esetében nem szokásos szerződési gyakorlat életbiztosítási szerződés megkötése, nem alkalmas annak megállapítására, hogy ilyen kikötés a felek szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével, egyoldalúan és indokolatlanul, a fogyasztó hátrányára határozza meg. Ezért e tekintetben a felperes fellebbezését az ítéltábla nem találta megalapozottnak.

A 23/B., illetve /D. pontjaiban foglalt - keresettel támadott - kikötések körében azonban alapos volt a fellebbezés. E feltételek azért tisztességtelenek, mert olyan, a biztosítási szerződésre tartozó nyilatkozatokat tartalmaznak, amelyek nem a hitel jogviszonyra, hanem külön jogviszonyra vonatkoznak. Ezáltal az ítéltábla ezeket az általános szerződési feltételként megjelenő rendelkezéseket összeegyeztethetetlennek találta mind a nyilatkozat, mind a hitelszerződés rendeltetésével. Ezért ezeket a kikötéseket a 2006. március 1. napját megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel az (1) bekezdés

alapján, illetve a jelenleg hatályos 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelennek minősítette.

Ugyanezen okból állapította meg az ítélőtábla a „Teljes Védelem” elnevezésű hozzájáruló nyilatkozat 2.1.a pontját, valamint 1.5. - 1.9. alpontjai érvénytelenségét.

Az ÁSZF. 25. pontja olyan nyilatkozatot foglal az általános szerződési feltételekbe, amely magának az általános szerződési feltételeknek a megismerésére vonatkozik. Ezáltal az ítélőtábla álláspontja szerint a 23/B. és 23/D. pontokhoz hasonlóan, a nyilatkozat rendeltetésével összeegyeztethetetlen, függetlenül attól, hogy az-e az alperes szerződéskötési gyakorlata, hogy az általános szerződési feltételek minden oldalát, így az e kikötést feltüntető oldalt külön is aláírhatja a fogyasztókkal. Emiatt ez a kikötés a fentebb írt okból tisztességtelennek minősül.

Az ítélőtábla egyetértett a felperes fellebbezés kiegészítésében előadott érveivel az ÁSZF. 26. pontja körében. A fogyasztó személyes adatainak tárolás céljából olyan gazdálkodó szerv részére történő átadása, amely a fogyasztóval nem áll szerződéses jogviszonyban, a hitelszerződés szempontjából pedig kívülállónak minősül, egyrészt sérti az 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 5. § (1)-(2) bekezdéseinek előírásait, másrészt a fogyasztók személyiségi jogainak sérelmével is jár. Emellett a szerződés rendeltetésével sem hozható összhangba. Ezáltal az ÁSZF. 26. pontjának támadott kikötése a 2006. március 1-jét megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel az (1) bekezdés alapján, illetve a jelenleg hatályos Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen.

Maradéktaalanul osztotta az ítélőtábla a felperes fellebbezési álláspontját az ÁSZF. 27. pontja tekintetében. Az esetleges engedményezéssel az alperes helyébe lépő új hitelező ugyanazon feltételekkel jogosult a fogyasztók adatainak kezelésére, mint az alperes. Ugyanakkor az engedményezés tekintetében tárgyalásokat folytató üzleti partnernek - ahogy arra helyesen hivatkozott a felperes a fellebbezés kiegészítésében - kizárólag a vételi ajánlata kialakításához szükséges adatok, információk és okiratok bocsáthatók a rendelkezésére. A fogyasztók személyes adatai ennek körén kívül esnek, ezért az alperesnek arra való feljogosítása, hogy minden, az utóbbiakat is magába foglaló adatot a lehetséges engedményes részére kiadja, tisztességtelen a 2006. március 1-jét megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (2) bekezdés a) és d) pontjára egyaránt figyelemmel, az (1) bekezdés alapján, illetve az utóbb hatályba lépett Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján.

Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az ÁSZF. 28. pontjának kézbesítési vélelemre vonatkozó kikötéseit tisztességtelennek minősítette. Megalapozottan hivatkozott az alperes arra a fellebbezésében, hogy e rendelkezés a bizonyítási terhet nem változtatja meg a fogyasztó terhére. Ez az általános szerződési feltétel a kézbesítés megtörténtének vélelmét lényegében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 99. §-ához hasonló tartalommal szabályozza, ezen kívül a sikertelen kézbesítésnek olyan okaira terjed ki, amelyek - ahogy helyesen hivatkozott rá az alperes - vagy a fogyasztó mulasztására vagy a valóságtól eltérő lakcímbejelentésére vezethetők vissza. Ezáltal nem minősül tisztességtelennek a

kézbesítés elmaradásának vélelem formájában a fogyasztó terhére történő értékelése. Ezért nem ütközik a 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjába, és így a 2006 március 1-jét megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (1) bekezdés, illetve a jelenleg hatályos Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján sem tisztességtelen.

Az elsőfokú bíróság az ÁSZF. 29. pontjának a hitelszerződés felmondásra vonatkozó valamennyi kikötését tévesen minősítette tisztességtelennek. De alaptalanul állította az alperes a fellebbezésében azt is, hogy a közérdekű kereset által támadott rendelkezések egyike sem tisztességtelen.

A Ptk. 525. § (1) bekezdés c), d), valamint e) pontja úgy rendelkezik, hogy a hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha a kölcsönre nyújtott biztosíték értéke jelentősen csökkent, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki; az adós vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét; az adós más súlyos szerződésszegést követett el. A (2) bekezdés a) pontja értelmében a pénzügyi hitelezőt ezen kívül akkor is megilleti ez a jog, ha az adós hitelképtelenné válik.

Az ÁSZF. 29. pontjában (i)-(iv) alatt az alperes számára biztosított felmondási lehetőség a felek jogviszonyára is irányadó jogszabályi rendelkezéssel alapvetően megegyezik. Kizárólag annyiban tér el a 29. pont (i) alpontja, hogy a fogyasztó bármely rá háruló szerződésszegése esetére a felmondás lehetőségét biztosítja az alperes részére. E megfogalmazás a jelentéktelen, a szerződés teljesítését nem veszélyeztető kötelezettségszegések esetére is megteremti a jogviszony felszámolásának lehetőségét az alperes számára, ami aránytalanul súlyos jogkövetkezmény egy kisebb kötelezettségszegés esetére. Ennyiben a 29. pont (i) alpontjában megfogalmazott kikötés tisztességtelen, ezért az ítélet ebben a tekintetben az első fokú ítéletet helytállónak találta.

Ugyanakkor az elsőfokú bíróság tévesen minősítette tisztességtelennek az (iii) alatti kikötést, valamint a 29. pont 4. mondatát arra alapítva, hogy az általános szerződési feltételek nem fogalmazzák meg pontosan, hogy a hitel visszafizetése mikor forog veszélyben, illetve mi minősül egyéb súlyos szerződésszegésnek, ezáltal az alperes egyoldalú értelmezését teszik lehetővé. Az ítélet már több ítéletében rámutatott arra, hogy a kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja szerinti tisztességtelenség megállapításához az egyoldalú értelmezésre feljogosító kifejezett rendelkezés szükséges. A támadott kikötés ugyan a hitelező megítélésére bízta, veszélyben forgónak tekinti-e a hitel visszafizetését, ez azonban nem az általános szerződési feltétel egyoldalú értelmezésére vonatkozó felhatalmazás. E tekintetben helyes volt az alperes fellebbezési érvelése. A felmondás jogából következően a hitelező jogosult a körülményeket mérlegelni, és ez alapján eldönteni, hogy az adott magatartás vagy a körülmények kedvezőtlen változása veszélyezteti-e a hitel visszafizetését. Bár a Ptk. 525. § (1) bekezdés d), valamint e) pontjai esetében a jogalkotó a „hitelező megítélése szerint” kifejezést nem használja, azonban nyilvánvaló, hogy a hitelező a törvényben biztosított jogával élve akkor mondja fel a szerződést, ha úgy ítéli meg, hogy ennek feltételei fennállnak. Az ítélet ezért

nem minősítette tisztességtelennek a támadott kikötéseket, mert nem a szerződési feltétel egyoldalú értelmezésére jogosítják fel az alperest, ezáltal nem ütköznek a kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontjába.

Az ÁSZF. 29. pont (i) alpontjának második fordulata arra jogosítja fel az alperest, hogy a felszólítás kézbesítésének sikerétől függetlenül éljen felmondási jogával. Alapítvánul hivatkozott arra a fellebbezésében az alperes, hogy csupán felszólítás megküldésére köteles, de annak sikeres kézbesítéséhez semmilyen joghatály nem fűződik. Bármely másik félhez intézett nyilatkozat akkor válik hatályossá, amennyiben az a címzetthez megérkezik. Ez alól kizárólag a kézbesítés vélelmére vonatkozó fentebb már vizsgált rendelkezések jelentenek kivételt. Az ÁSZF. 29. pontjának az a rendelkezése, miszerint a felszólítás postára adását követő nyolc nap elteltével jogosult az alperes a felmondásra, a 28. pontban írt kézbesítési vélelemre vonatkozó utalás nélkül tisztességtelen, mivel nem egyeztethető össze a felszólításnak azzal a rendeltetésével, hogy a kötelezettségét elmulasztó adóst - a felmondás elkerülése érdekében - teljesítésre ösztönözze. Ennek következtében magának a szerződésnek a rendeltetésével is összeegyeztethetetlen ez a szabályozás. Ezért az ítélet tábla álláspontja szerint a 2006 március 1-jét megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel az (1) bekezdése alapján, illetve az ezt követően hatályos 209. § (1) bekezdése alapján e kikötés tisztességtelen.

Az ÁSZF. 29. pontjának első fordulata, (ii)-(iv) alpontjai, továbbá az egyéb szerződésszegéses kötelezettség súlyos megsértése esetére azonnali hatályú felmondást lehetővé tévő 4. mondata megfelel a Ptk. hitel- és kölcsönszerződésre vonatkozó rendelkezéseinek, emiatt a Ptk. 2006. március 1-jét megelőzően hatályos 209/B. § (6) bekezdése, illetve az ezt követően hatályos 209. § (5) bekezdése alapján nem tisztességtelenek.

Az alperes a fellebbezésében helyesen hivatkozott arra, hogy az ÁSZF. 30. pontja a szerződési feltétel egyoldalú értelmezésére nem jogosítja fel, ez okból az ítélet tábla nem minősítette tisztességtelennek a szerződési feltételt. Ugyanakkor ez a kikötés anélkül teszi lehetővé az alperes számára az egyébként kellően körülírt feltételek bekövetkezése esetére a hitelszerződés egyoldalú módosítását, hogy erre az esetre lehetővé tenné a fogyasztók számára a szerződés azonnali hatályú felmondásának lehetőségét. Ezért ez a feltétel a 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet 2. § d) pontjának második fordulata értelmében minősül tisztességtelennek.

Mind a felperes, mind az alperes fellebbezése érintette az opciós adásvételi szerződés egyes pontjaira vonatkozó rendelkezést. A felperes azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a 2., 3., 6., 7. és 9. pontok tisztességtelenségének megállapítását mellőzte, míg az alperes az 5. és 8. pontok tisztességtelenségének megállapítása miatt támadta az ítéletet.

A felperes keresetében a hitelszerződés mellékleteként kötött opciós szerződéses konstrukciónak a tisztességtelenségét azért kérte megállapítani, mert álláspontja szerint az ÁSZF. 3.A. pontjával is egybevetve az állapítható meg, hogy e biztosítéki szerződéssel nem vételi jogot, hanem jelzálogjogot kívántak a felek alapítani az

alperes javára. Az ily módon jelzálogszerződésnek minősülő megállapodásban a felek sem a vételárat, sem annak számítási módját nem határozták meg, ezáltal az opciós jog gyakorlása a Ptké 48. §-ában foglalt rendelkezések kikerülését, valamint a joggal való visszaélést szolgálja.

Az ítélet tábla mindennek előtt arra mutat rá, hogy a felperes az idézett érvelése alapján arra hivatkozott, hogy az opciós szerződés jogszabály megkerülésére irányult, ugyanakkor kereseti kérelmében nem a szerződés semmisségének megállapítását, hanem az opciós szerződés teljes konstrukciója tisztességtelenségének megállapítását kérte. Érvelése szerint „az opciós szerződés teljes rendszere hátrányos a fogyasztóra, és a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen”. Bár a konstrukció tisztességtelenségének alátámasztására értékelte az opciós szerződés egyes kikötéseit, azonban az általános szerződési feltételek egyike tekintetében sem terjesztett elő az érvénytelenség megállapítása iránti határozott kereseti kérelmet. A bírósági gyakorlat egységes abban a tekintetben, hogy a megtámadásnak határozottnak, kifejezettnak kell lennie. Ez a követelmény nemcsak a szerződés, hanem az általános szerződési feltételek megtámadása esetében is érvényesül. A 2006 március 1. napját megelőzően alkalmazott általános szerződési feltételek esetében az akkor hatályos Ptk. 209. § (2) bekezdése - az 1978. évi 2. tvr. (Ptké.II.) 5. § a) pontjára is figyelemmel - az ügyésznek közérdekű keresettel csupán az egyes tisztességtelen kikötések megtámadására ad lehetőséget. A később alkalmazott általános szerződési feltételek tekintetében a keresetindításkor hatályos Ptk. 209/B. § (1) bekezdése - a 209/A. § (2) bekezdésére is figyelemmel - ugyancsak a tisztességtelen kikötés tekintetében biztosít keresetindítási jogot, mégpedig az általános szerződési feltételként a fogyasztói szerződés részévé váló kikötés semmisségének megállapítása érdekében. Ebből az következik, hogy közérdekű keresettel a jogszabályváltozás után a semmisség megállapítása is az egyes kikötések tekintetében kérhető. Az arra jogosított szerv tehát mindkét időszakra irányadó rendelkezések alapján kizárólag a kifogásolt egyes kikötések érvénytelenségének megállapítását kérheti, azok tisztességtelenségére hivatkozással, és nem kérhető az egész szerződés vagy a szerződéses konstrukció érvénytelenségének megállapítása. Erre figyelemmel nem mellőzhető a kereseti kérelemben azon kikötések pontos megjelölése, amelyek érvénytelenségének megállapítására a kereset irányul.

A felperes keresete azonban az opciós szerződés esetében az egyes kikötések semmisségének megállapítására ilyen konkrét kérelmet nem tartalmaz. A Pp. 215. §-a értelmében a bíróság döntése nem terjedhetett túl a kereseti kérelmen, így az opciós szerződés egyes általános szerződési feltételei érvénytelenségének vizsgálatára nem volt jogszerű lehetőség. Ezért az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabályt sértve állapította meg az opciós szerződés 4., 5., 8. és 10. pontjában foglalt egyes kikötések érvénytelenségét. E lényeges eljárási szabálysértés azonban orvosolható volt az első fokú tárgyalás megismétlése nélkül, azáltal, hogy az ítélet tábla az erre vonatkozó rendelkezéseket az ítélet megváltoztatásával mellőzte. Ezért a Pp. 252. § (2) bekezdésének alkalmazására nem volt szükség.

A felperes keresetében a szerződéses konstrukció egy másik elemének, az okmányirodához az opciós jog, elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzése érdekében intézett blanketta-kérelemnek az érvénytelenségét is kérte megállapítani. E tekintetben a kereset ugyancsak nem az általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítására irányult. A támadott nyilatkozat ugyanis nem a felek közötti jogviszonyban alkalmazott kikötésnek minősül, hanem annak címzettje a szerződők körén kívül álló hatóság. Ezért e blankettán előre elkészített jognyilatkozat érvénytelenségét közérdekű kereset alapján nem lehetett megállapítani.

Az alperes fellebbezésében hivatkozott arra, hogy végrehajthatatlan az első fokú ítélet, mivel nem határozza meg, hogy mely időpontban hatályos általános szerződési feltételekre terjednek ki rendelkezései. A fellebbezésében maga adta elő, hogy az időközben megváltozott általános szerződési feltételek részben a módosítások ellenére is változatlanul tartalmazzák a közérdekű keresettel támadott kikötéseket. A fellebbezési eljárásban az ítéltábla felhívására az alperes csatolta az általános szerződési feltétel különböző időpontokban hatályos szövegét, majd az egyes változatok időbeli hatályára vonatkozó kimutatását. Ezek alapján az ítéltábla megállapította, hogy az általános szerződési feltételek 2005 június 30. napjától 2006 május 21. napjáig hatályban volt szövegváltozatai a keresettel támadott szövegrészeket változatlanul tartalmazzák. A kereset ezért az ebben az időszakban alkalmazott általános szerződési feltételek tekintetében került előterjesztésre, ezáltal csupán e keretben maradhatott a bíróság vizsgálódása is. Ezért az ítéltáblának az elsőfokú bíróság ítéletét erre figyelemmel is ki kellett egészítenie.

Észlelte az ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság a kikötéseket mindenkire kiterjedő hatállyal nyilvánította érvénytelenné. A rendelkező rész ilyen megfogalmazása még azokra a személyekre sem korlátozza az érvénytelenség hatályát, akik a felperessel szerződést kötöttek, különösen nem tesz eleget annak a követelménynek, hogy a már teljesített szerződésekre vonatkozó hatályt kizárja. Ezért az ítéltábla, az érvénytelenséget az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal állapította meg azzal, hogy az érvénytelenség megállapítása nem érinti a 2006 március 1. napját megelőzően kötött és a kereset benyújtásáig már teljesített szerződéseket [Ptk. 2006. március 1. napja előtt hatályos 209. § (3) bekezdés, illetve a jelenleg hatályos 209/B. § (1) bekezdés]. A közzétételre kötelező rendelkezés pedig - ahogyan azt a felperes helyesen észrevételezte - nélkülözi a végrehajtáshoz elengedhetetlen teljesítési határidőt. Ezért az ítéltábla a Pp. 217. § (2) bekezdése alapján - a kötelezés természetére figyelemmel - meghatározott teljesítési határidővel egészítette ki a rendelkezést.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A felperes és az alperes fellebbezése egyaránt részben vezetett sikerre. Pernyertességük - pervesztességük között - az elsőfokú eljárásra is kiterjedően -

számottevő különbség nem mutatkozott, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján, amely a 239. § folytán a fellebbezési eljárása is irányadó, úgy rendelkezett, hogy a perrel felmerült költségeiket a felek maguk viseljék. Továbbá a le nem rótt kereseti illetéket az állam viselje a 6/1986. IM rendelet 14. §-a alapján.

, 2008 március 28.

Dr. Molnár Ambrus s. k. a tanács elnöke Dr. Németh László s. k. előadó bíró Dr. Szücs József s. k. bíró

A kiadmány hitelül:Gosztola Edit Erzsébet tisztviselő